

Hulûsi Kalb'den
Abdülmecit İSLAMOĞLU*

SEVGİLİYE
ARZ-I HÂL

R

ur'ân-ı Kerim'de "üsve-i hasene: en güzel örnek"¹ olarak gösterilen Hz. Muhammed (s.a.v.)'e olan sevgi ve bağlılık neticesinde dinî-tasavvufî edebiyatta sayısız manzûme kaleme alınmıştır. Hz. Peygamber'e duyulan aşk ve muhabbetin samimi bir üslûp ve büyük bir coşku ile dile getirildiği aşağıdaki gazel de bu vadede yazılmış yedi beyitten müteşekkil bir manzûmedir. Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi (k.s), fahr-ı âleme olan sevgi ve özlemin tazarru içerisinde dile getirildiği bu yek-âhenk gazel ve açıklaması şu şekildedir:

*Safâ-yı hâtırım her demde şevkinle senâ-hân et
Dil-i mahzûnumu vashn demikle şâd u handân et*

"Huzurla dolu gönlüme, seni her an coşku ve heyecanla övmeyi nasîb eyle. Hüzünler içerisindeki şu kalbime sana kavuşarak mutlu ve bahtiyar olmayı nasîb eyle."

Huzur ve itmi'nân içerisindeki gönül bu mânevî rûh hâletini, izinden yürüdüğü, rehber edindiği sevgililerin sevgilisine, yani en sevgiliye borçludur. Bu nedenle de -Allah'ın ve meleklerin kendisini övdüğü- Hz. Peygamber (s.a.v) diller döndüğünce medhedilir, onun sevgisiyle gönüller süslenir.

Ondan uzak kalpler ise kederler, acılar içerisinde kıvrınmaktadır. Bu durumda kalan bîçârenin tek umudu vardır; o da özlemiyle yanıp tutuştuğu sevgilisine kavuşmaktır.

*Ser-i kûyun tavâfın kâsd eder cân erse maksûda
Gedâ-yı âsitânındır ana haddince ihsân et*

"Can, maksadına erişmeyi başarıp sevdiğinin bulunduğu yeri tavâf etmek ister. Ey sevgili, eşiginde bekleyen bu dilencidir o; olabildiğince lütuflarda bulun."

Beyitte geçen "kûy" Dîvân Edebiyatında mahbûbun oturduğu köy, yurt mânâsına gelir. Sevgili, kûyunda bir sultândır; âşığın tek amacı oraya ulaşmak, dahası oradan hiç ayrılmamaktır. Âşık için sevdiğinin köyünde bir köle olmak, dünyaya sultân olmaktan üstündür.² Bu nedenle de yaratılmışların en hayırlısının bir zamanlar gezip dolaştığı ve şimdi Ravza-i Mutahhara'sının bulunduğu yerlere gitmek, o havayı teneffüs etmek, her âşığın cân u gönülden arzuladığı şeylerin başında gelir. Tasavvufî terminolojide "kûy" ayrıca kulluk makâmı³ anlamına da gelir. Böylece es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi (k.s)'nin belirttiği üzere hakîkî Müslümanın amacı kulluk makâmına erebilmektir. Kul olduğunun bilincinde olan kişi Cenâb-ı Hakk'ın eşiginde O'nun lütuf ve keremini uman zavallı bir dilencidir. Yüce yaratıcı ise "*Büyüklik ve ikrâm sâhibi Rabbinin adı yücelerden yücedir.*"⁴ âyeti sırrınca elbette kulu-na sonsuz nimetleriyle ikrâmında bulunacaktır.

Adlî mahlasıyla şiirler yazan II. Bâyezîd bu minvâldeki yakarışını şu beyitlerle dile getirir:

*Hüdâyâ hüdâhk sana yaraşır
Nitekim gedâhk bana yaraşır*

*Çü sensin penâhı cihân halkının
Kamudan sana ilticâ yaraşır⁵*

*Açılmaz bahtımın gül goncası vechin nikâbından
Perişân gönlümün hâlin açıp zülfün perişân et*

"O güzel yüzünün önündeki perdeler, bahtımın goncasının açılmasına engel. Örtünü kaldırarak o güzel zülüflerini göster ki perişan gönlüm periler gibi güzelleşsin."

Sevgilinin, âşığıyla arasına koyduğu perdeler, engeller âşık için azapların en büyüğüdür. Bir önceki beyitte sevdiğinin köyüne ulaşan; ancak yine de cemâliyle müşerref olamayan âşığın yakarışı-

nı duyarız bu beyitte. O, kara bahtının aydınlanması için gül kokulu, gül yüzlü, ezelde açılan ilk gül olan Sultân-ı Enbiyâ'nın kendisiyle arasındaki engelleri kaldırmasını niyâz eder.

*Ne hâcet sevdiğim bir özge şeyle kasd-ı cân etmek
Yeter ser-tîz-i gamzen tîği çek uşşâkı kurbân et*

“Ey sevdiğim, beni öldürmek istiyorsan, başka bir şeye gerek yok. Kılıçtan keskin bakışın yeter; kılıcını çek, onunla âşıkları kurbân et.”

Beyitte geçen “gamze” yan bakış, göz süzme anlamlarına gelir.⁶ Buraya kadarki beyitlerde yârinin köyüne gelmek, sonrasında cemâliyle şerefyâb olmak isteyen âşığın bir isteği daha vardır; o da sevgilisinin bir an bile olsa kendisine nazar etmesidir. Mahbûbun âşığa nazarı sâyesindedir ki ilâhî feyiz ve hakikatler, gönülden gönüle akar; rûhlar olgunlaşır. Bu nazar için bir değil bin cân fedâ edilir.

*Eğer lutf u eğer cevri eylesen de cânna bir senden
Ne gelse hoş odur ey sevdiğim böyle şitâbân et*

“İyiliklerde de bulunsan bana, ezâ cefâ da eylesen, senden gelen ne olsa hepsi birdir. Ey sevdiğim sen ne eylesen eyle güzeldir; kabulümdür.”

Ezâ-cefâ anlamlarına gelen “cevr”e sebep olan şey ayrılıktır. Vuslat için yanıp tutuşan âşık yine de şikâyet etmemekte, cânânından gelecek olan cefâyı da safâyı da hoş karşılamaktadır. Müslüman, başına her ne gelirse gelsin “*Hepsi Allah'tandır...*” demesini bilen ve şikâyet etmeyendir. Nitekim bu hâl tasavvufta “nefs-i râdiye” olarak isimlendirilmiştir. Rızâ makâmına eren nefis, kendi irâdesinden vazgeçip Cenâb-ı Hakk'ın irâdesine tâbi olur. Hiçbir şeyden şikâyet etmez. Nefis, olgunluk yolundaki bu çok önemli basamakta hakka'l-yakîn mertebesine ulaşmıştır ve artık Rabbinden gelen her şey onun için güzeldir, makbûldür.

*“Hoştur bana senden gelen
Ya hil'at ü yahut kefen
Ya taze gül yahut diken
Kahrın da hoş lütfun da hoş”*

*Bahâr eyyâmıdır sahn-ı çemende neş'eden ey gül
Figân-ı bülbülü gûş eyleyip çâk-ı girîbân et*

“Ey gül, bahçelerde mutlu bahar günleri yaşanmakta, herkes neş'e içinde. Bülbülün feryâdını dinle ve yakarı-bağrı parçala.”

Gül ile bülbül edebiyatımızda sıkça kullanılan ve âşık ile maşûku temsîl eden önemli motiflerdendir. Klasik edebiyatımızda sevgilinin bütün özelliklerini taşıyan gül, güzelliği, rengi, kokusu, tazeliği ile maşûkun farklı hallerinin tezâhürüdür. Gülün en güzel tezâhürü ise yapraklarını açtığı ve güzelliğini olanca ihtişamıyla sergilediği hâlidir. İşte bülbülün feryâd ederek cânânından istediği “çâk-ı girîbân” ederek yakasını-bağrını açması; yani cemâlini göstermesidir.

*Ümidin kesme ârzû-yı visâl ile olup dâim
Hulûsî hâk-i pâ-yı yâra yüz koy zâr u efgân et*

“Ümidini yitirme asla ve ona kavuşma arzusu içerisinde ol her zaman. Ey Hulûsî, sevgilinin ayağının tozuna yüz sürerek eyle feryâd u figân.”

Hız. Peygamberâşıkları, Ravza-i Mutahhara'nın toprağını “tûtîyâ” olarak nitelendirmişler; gönüller sultânının ayağının tozunu gözlerine sürme olarak çekme azrusunda olmuşlardır. Çünkü Hâtemü'l-Enbiyâ'dan kalan, ona ait olan herhangi bir iz, alâmet onlar için vuslatın hatırlatıcısı olmuştur. İşte “*Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin*”⁸ ilâhî hitâbıyla müjdelenen her Müslüman gibi es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi de daima ümitvârdır ve vuslat hayâlinin gerçekleşmesi için gözyaşlarıyla Allah'a duâ ederek tazarru'da bulunur.

Dipnot

* Dr.

- 1 33/Ahzâb, 21.
- 2 İskender Pala, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Ötüken, İstanbul, 2000, s.249.
- 3 Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, 2005, s.223.
- 4 56/Rahmân, 78.
- 5 *Dîvân-ı Sultân Bâyezîd-i Sâni*, Matbaa-i Osmaniyye, İstanbul, 1308, s.18.
- 6 Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, s.142.
- 7 4./Nisâ, 78.
- 8 39/ Zümer, 53.